

РЕШЕНИЕ

№ 5529

гр. София, 27.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 127 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и седми февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ЯНА М. ФИЛИПОВА

при участието на секретаря МАРИЯ Т. СТОЯНОВА
като разгледа докладваното от ЯНА М. ФИЛИПОВА Гражданско дело № 20231110111047 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. ГПК.

Образувано е по искова молба, уточнена с молби от 17.07.2023 г., 16.08.2023 г. и 23.02.2024 г., от А. Н. И. против (фирма) с искане клаузите по Приложение № 3 за ползване на пакет „Преференциално (ВИП) обслужване“ и чл. 4 от Приложение № 5 за неустойка за непредставяне на обезпечение, представляващи неразделна част от сключен между страните по спора Договор за потребителски кредит от разстояние № 525676/19.12.2022 г. да бъдат прогласени за нищожни поради противоречието им със закона, заобикаляне на императивни правни норми и поради противоречие с добрите нрави, както и ответникът да бъде осъден да заплати сумата в размер на 81,30 лева, представляваща получени от дружеството по силата на процесния договор без правно основание суми, ведно със законна лихва от датата на депозиране на исковата молба на 01.03.2023 г. до окончателно погасяване на вземането. Направено е искане сторените от страната съдебни разноски да бъдат възложени в тежест на ответното дружество.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът оспорва поддържаните от ищеца доводи за нищожност на процесните клаузи от сключения между страните договор. По изложените доводи е направено искане исковата претенция да бъде отхвърлена, като в тежест на ищеца бъдат възложени сторените от дружеството съдебни разноски.

Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид доводите и възраженията на страните, приема следното:

В доказателствена тежест на ищеца по предявения иск за прогласяване на клаузите по Приложение № 3 за ползване на пакет „Преференциално (ВИП) обслужване“ и чл. 4 от Приложение № 5 за неустойка за непредставяне на обезпечение по Договор за потребителски кредит от разстояние № 525676/19.12.2022 г. за нищожни е да установи при условията на пълно и главно доказване, че между страните по спора е сключен договор за кредит с описано в исковата молба съдържание, както и че процесните клаузи са недействителни като противоречащи на закона, заобикалящи императивни правни норми и противоречащи на добрите нрави.

В доказателствена тежест на ищеца по предявения при условията на евентуалност иск

с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД е да установи, че е заплатил на ответника процесните суми, а в тежест на ответната страна е да установи основанието, на което е получено плащането.

По делото не е спорно, че между страните по спора е сключен Договор за потребителски кредит от разстояние № 525676/19.12.2022 г., съгласно който ответникът отпуснал в заем на ищеца сумата в размер на 450 лева, като неразделна част от съгласението са Приложение № 3 за ползване на пакет „Преференциално (ВИП) обслужване“, съгласно което кредитополучателят се задължава да заплати такса в размер на 45 лева за ползване на т.нар. услуги, описани в чл. 1 от приложението – удължено работно време, безплатно известяване за настъпване на предстояща падежна дата по договор за кредит, предоставяне на детайлна информация за промоционални условия и бъдещи промоции по договори за кредит, включване в лоялна програма с регулярни отстъпки от услугите на дружеството, включително преференциално разглеждане на искания на кредитополучателя за реструктуриране на кредита, възможност за регулярно участие в ежемесечни и ежегодни томболи и награди, организирани от дружеството, когато такива са налични, получаване на удостоверение за актуален дълг и удостоверение за липса на задължения към кредитора, и Приложение № 5, съгласно което кредитополучателят се задължава да осигури обезпечение по кредита, като при неизпълнение на соченото задължение същия дължи заплащане на неустойка в размер на 2,96 лева средно на ден за всеки ден неизпълнение. Съгласно представен по делото погасителен план към договора неустойката за непредставяне на обезпечение възлиза на 88,65 лева.

Процесният договор за заем е потребителски – страни по него са потребител по смисъла на § 13, т. 1 ЗЗП (ищецът е физическо лице, което използва заетата сума за свои лични нужди), и небанкова финансова институция – търговец по смисъла на § 13, т. 2 ЗЗП. Според легалната дефиниция, дадена в разпоредба на чл. 9 ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане срещу задължение на длъжника-потребител да върне предоставената парична сума. Доколкото по настоящото дело не се твърди и не е доказано сумата по предоставения заем да е използвана за свързани с професионалната и търговска дейност на кредитополучателя, то следва да се приеме, че средствата, предоставени по договора за заем (кредит) са използвани за цели, извън професионална и търговска дейност на потребителя, а представеният по делото договор за заем е по правната си същност договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9 ЗПК. Предвид изложеното процесният договор се подчинява на правилата на Закона за потребителския кредит и на чл. 143 – 147б ЗЗП, в това число и забраната за неравноправни клаузи, за наличие на които съдът следи служебно.

В ЗПК е предвидено, че кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита – чл. 10а, ал. 2 ЗПК. Възможно е уговаряне само на клаузи за такси свързани с допълнителни услуги по договора – чл. 10а, ал. 1 ЗПК, какъвто характер описаните услуги в Приложение № 3 за ползване на пакет „Преференциално (ВИП) обслужване“ очевидно нямат. Част от тях са свързани с усвояване, респ. връщане на отпуснатата в заем сума, а други са свързани с хипотетична възможност потребителят да получи отстъпки или да участва в лотарии, организирани от кредитора. Уговарянето на такса за предоставяне на изброени т.нар. „услуги“ попада в забраната на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, доколкото от една страна е свързана с усвояването на сумата от потребителя, респективно е свързана с основното задължение на заявителя по договора, да предостави заемната сума, а друга част от въпросните услуги по същество не представляват допълнителни услуги по договора, тъй като не създават конкретни задължения за кредитора, а разписват евентуална възможност кредитополучателят да получи отстъпка или да участва в лотарийна игра. Касае се за възнаграждение по договора, а не за допълнителна услуга, което възнаграждение следва да бъде включено в годишния процент на разходите /ГПР/ – чл. 19, ал. 1 ЗПК. Уговарянето му като отделно възнаграждение

/услуга/ има за единствена цел заобикаляне разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, касаеща ограничение в размера на ГПР, а съгласно чл. 21, ал. 1 ЗПК всяка клауза в договора за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне на изискванията на закона, е нищожна.

Уговорката по Приложение № 5 към процесния договор за кредит за заплащане на неустойка за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение (поръчители или банкова гаранция) е нищожна поради противоречие с добрите нрави. Уговорената неустойка излиза извън допустимите законови рамки, тъй като кредиторът по вече отпуснат заем получава имуществена облага от насрещната страна в определен размер без обаче да се престира от негова страна, респективно да е извършил допълнителни разходи по заема, което води до неоснователно обогатяване и нарушава принципа на справедливост. На практика такава клауза прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. По този начин на кредитополучателя се вменява задължение да осигури обезпечение след като кредитът е отпуснат, като ако не го направи, дългът му нараства, т. е. опасността от свръхзадължнялост на длъжника се увеличава. Несъмнено целта на регламентираната неустойка излиза извън присъщите □ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, т. е. същата противоречи на добрите нрави, което прави уговорката за дължимостта □ нищожна - т. 3 на Тълкувателно решение № 1/2009 г. по т. д. № 1/2009 г., ОСТК, ВКС.

В допълнение следва да бъде отбелязано, че с уговаряне на допълнителна такса и неустойка по договора е нарушено изискването по чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като макар в Приложение № 1 да е посочен годишния процент на разходите по кредита в същия не са включени допълнителните задължения в тежест на потребителя. От приетото по делото заключение по допусната съдебно-счетоводна експертиза, което съдът цени като обективно, безпристрастно и компетентно дадено, се установява, че при включване на всички действителни разходи по кредита ГПР по същия възлиза на 801,47 %. Липсата на разход в договора за кредит или стандартния европейски формуляр при изчисляването на ГПР е в противоречие с императивната разпоредба на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, водещо до недействителност на договора на основание чл. 22 от ЗПК – в този смисъл Определение № 50685 от 30.09.2022 г. по гр. д. № 578/2022 г. на III г. о. на ВКС, както и Решение № 261440 от 4.03.2021 г. на СГС по в. гр. д. № 13336/2019 г. и Решение № 3321 от 21.11.2022 г. на СГС по в. гр. д. № 8029/2021 г. Доколкото не е спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен на основание чл. 22 ЗПК.

Съгласно нормата на чл. 23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не и лихви и други разходи по кредита. От приетото по делото заключение по допусната съдебно-счетоводна експертиза се установява, че ищецът е заплатил в полза на ответника в погашение на задължения, произтичащи от процесния договор за кредит, сумата общо в размер на 531,30 лева, от които сумата в размер на 450 лева е отнесена за погасяване на главницата, а разликата от 81,30 лева е отнесена за погасяване на такса „Преференциално (ВИП) обслужване, неустойка, такси и лихва. Предвид изложеното предявеният осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пред. 1 ЗЗД се явява основателен.

С оглед изхода от спора съгласно чл. 78, ал. 1 ГПК на ищеца се следват направените разноски за внесена държавна такса за разглеждане на спора и депозит по допусната съдебно-счетоводна експертиза в размер общо на 300 лева.

Съгласно чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в случаите на оказана безплатна правна помощ и съдействие в хипотезите на чл. 38, ал. 1, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена на разноски, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, определено от съда. С Определение № 319 от 09.07.2019 г. по ч. гр. д. № 2186/2019 г. по описа на ВКС, IV ГО е разяснено, че за присъждане на адвокатско възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА пред съответната инстанция, е достатъчно по делото да е представен договор за правна защита и съдействие, в който да е посочено, че

упълномощеният адвокат оказва безплатна правна помощ на някое от основанията по т. 1-3 на чл. 38, ал. 1 ЗА, като не е необходимо страната предварително да установява и да доказва съответното основание за предоставяне на безплатна правна помощ. Размерът на адвокатското възнаграждение се определя от съда, поради което не е нужен списък по чл. 80 ГПК – той касае разносните, дължими на страните. Съдът, също така, не е обвързан от искането, ако адвокатът е посочил конкретна сума. При безплатно предоставяне на правна помощ по реда на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА, както е в случая, адвокатът сам, по собствена воля, се съгласява да получи хонорар само, доколкото постановеният от съда резултат е в интерес на страната, която представлява; да го получи след влизане в сила на съдебния акт, с който му се присъжда; размерът на възнаграждението да се определи от съда съобразно размера на уважената/отхвърлена част от иска/исковете и, че възнаграждението ще се дължи се от насрещната страна по правилата на чл. 78, ал. 1-3 ГПК. Съдът е задължен да определи размера на задължението с оглед действителната правна и фактическа сложност на делото, като съгласно възприетото с Решение от 24.01.2024 г. по дело С-438/22 на СЕС виждане член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че ако установи, че наредба, която определя минималните размери на адвокатските възнаграждения и на която е придаден задължителен характер с национална правна уредба, противоречи на посочения член 101, параграф 1, националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба по отношение на страната, осъдена да заплати съдебните разноси за адвокатско възнаграждение, включително когато тази страна не е подписала никакъв договор за адвокатски услуги и адвокатско възнаграждение. От изложеното следва, че съдът не е обвързан от праговете разписани в Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, а следва да определи дължимото адвокатско възнаграждение за всеки отделен случай след извършване на преценка относно правната и фактическа сложност на производството и извършените от процесуалния представител действия. В случая повдигнатия спор няма правна или фактическа сложност, по спорния по делото въпрос е налице константна съдебна практика, депозираната искова молба е бланкетна и процесуалният представител на ищеца не се е явил в проведеното открито съдебно заседание. Предвид изложеното адвокатското възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ следва да бъде определено в размер общо на 150 лева.

Във връзка с искането на процесуалния представител на ищеца за присъждане на адвокатско възнаграждение с ДДС следва да бъде отбелязано, че с Определение № 917/02.05.2023г. по ч. гр. д. № 1323/2023 г. на ВКС, IV ГО, е прието, че предоставената безплатна правна помощ по чл. 38 ЗА представлява по смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС безвъзмездна доставка на услуга, която не подлежи на облагане с данък върху добавената стойност по аргумент от по чл. 2, т. 1 ЗДДС, чл. 2, пар. 1, б. „в“ от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл.38, ал.2 ЗА по съображения, че възмездяването става впоследствие - с акта на съда, с който насрещната страна, при наличие на предвидените в нормата предпоставки, бива осъдена да заплати адвокатско възнаграждение на оказалия безплатната правна помощ адвокат. Съгласно чл.25 ал.2 ЗДДС данъчното събитие възниква на датата, на която услугата е извършена. Последващи този момент действия не могат да имат значение за възникване на данъчно задължение. Постановяването на съдебен акт, с който насрещната страна е осъдена да заплати възнаграждение за оказана безплатна правна помощ, не съставлява облагаема стока или услуга по смисъла на ЗДДС. Правоотношението, по което безплатната правна помощ е оказана, и това, създадено със съдебния акт, са между различни страни и с различно съдържание. По първото за адвоката, оказал правната помощ, не възниква право да получи възнаграждение, а второто е между адвоката и насрещната страна, по което адвокатът има само права, но не и задължения. Съдържанието на създаденото със съдебния акт правоотношение се изчерпва със задължението на оказалия безплатната помощ адвокат да бъде платена определена парична сума от насрещната страна. Съдът не е нито данъчнозадължено лице по смисъла на чл. 3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли

ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановления от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС обаче, нито ЗА въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност. Предвид изложеното съдът намира, че в тежест на ответника следва да бъде възложено да заплати адвокатско възнаграждение на представителя на ищеца без ДДС.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявен от А. Н. И., ЕГН *****, с настоящ адрес в гр. (адрес) против (фирма), ЕИК ****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес) иск клаузите по Приложение № 3 за ползване на пакет „Преференциално (ВИП) обслужване“ и чл. 4 от Приложение № 5 за неустойка за непредставяне на обезпечение, представляващи неразделна част от сключен между страните по спора Договор за потребителски кредит от разстояние № 525676/19.12.2022 г. за нищожни, поради противоречие със закона и добрите нрави.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК ****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес) да заплати на А. Н. И., ЕГН *****, с настоящ адрес в гр. (адрес) на основание чл. 55, ал. 1, пред. 1 ЗЗД, сумата в размер на 81,30 лева, представляваща получени от дружеството по силата на Договор за потребителски кредит от разстояние № 525676/19.12.2022 г. без правно основание суми, ведно със законна лихва от датата на депозиране на исковата молба на 01.03.2023 г. до окончателно погасяване на вземането.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК ****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес) да заплати на А. Н. И., ЕГН *****, с настоящ адрес в гр. (адрес) на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на 300 лева, представляваща сторени по делото съдебни разноски.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК ****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес) да заплати на адвокат Д. М., ЕГН *****, с адрес в гр. (адрес) на основание чл. 78, ал. 1 ГПК вр. чл. 38, ал. 2 ЗА, сумата в размер на 150 лева, представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ на ищеца А. Н. И..

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване от страните с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис от съдебния акт.

Съдия при Софийски районен съд: _____